

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Sociale steun binnen koppels

Substantiële of verwaarloosbare genderverschillen¹

LESLEY L.
VERHOFSTADT,
INGE DEVOLDRE
& ANN BUYSSE

Dr. Lesley L. Verhofstadt², lic. Inge Devoldre en prof. dr. Ann Buysse zijn werkzaam bij de Vakgroep Experimenteel-Klinische en Gezondheidspsychologie, Faculteit Psychologie en Pedagogische Wetenschappen, Universiteit Gent.

Samenvatting Een populaire opvatting in onze cultuur is dat vrouwen in hun partnerrelatie minder steun krijgen van hun partner dan omgekeerd, en dat mannen hun vrouw eerder instrumentele dan emotionele steun geven. Deze marital support gap wordt voorgesteld als een van de onveranderlijke asymmetrieën die de meeste huwelijken kenmerken, ook al ontbreekt de empirische grond voor dit stereotiepe beeld van het steungedrag van mannen en vrouwen in hun partnerrelatie. In dit artikel rapporteren we twee studies waarbinnen de hypothese van de marital support gap getoetst is, tegemoetkomend aan de beperkingen van bestaand onderzoek. Studie 1 is een surveyonderzoek bij 458 getrouwde koppels, Studie 2 een observationele studie bij 32 getrouwde koppels. De onderzoeksresultaten worden besproken in het licht van bestaand onderzoek naar genderverschillen in sociale steun en in partnerrelaties.

INLEIDING

Psychologische theorievorming en wetenschappelijk onderzoek naar het functioneren van partnerrelaties wijzen op het belang van sociale steun binnen koppels. Als partners elkaar helpen bij het omgaan met zowel dagelijkse stressoren als ernstige persoonlijke moeilijkheden, blijkt dit niet alleen hun individuele psychische en fysieke welzijn te

1 Dit artikel is deels gebaseerd op Verhofstadt & Buysse (2006), *Mannen en vrouwen in interactie: een kijk op gelijkenissen en verschillen vanuit relatieonderzoek* (Verslagen van het Centrum voor Genderstudies) en op Verhofstadt, Buysse, Ickes & De Corte (2006), *Social support in couples: an examination of gender differences using self-report and observational methodologies* (manuscript accepted for publication in *Sex Roles* pending minor revisions).

2 Correspondentieadres: lesley.verhofstadt@ugent.be

bevorderen (Cohen, Gottlieb & Underwood, 2000) maar ook bij te dragen aan de kwaliteit van hun partnerrelatie (Cutrona, 1996). Partners blijken de meest gefrequenteerde en meest belangrijke bron van sociale steun te zijn, en daarenboven blijkt dat sociale steun die partners krijgen buiten de partnerrelatie niet kan compenseren voor een gebrek aan sociale steun binnen de relatie (Coyne & DeLongis, 1986). Respondenten die rapporteren dat zij meer steun ontvangen van hun partner zijn over het algemeen ook meer tevreden met hun relatie (Pasch & Bradbury, 1998; Verhofstadt, 2005) en kennen een gunstiger verloop op lange termijn van hun relatie (Bradbury & Karney, 2004; Conger, Rueter & Elder, 1999).

De vaststelling dat sociale steun een determinerende factor voor relationeel functioneren blijkt te zijn, heeft geleid tot een toename van onderzoek dat probeert te begrijpen hoe partners een steun voor elkaar kunnen zijn, en hoe mannen en vrouwen van elkaar verschillen op dit punt. De opvatting hierover in de populaire cultuur is dat vrouwen minder steun ontvangen van hun mannen dan omgekeerd, en dat de steun die vrouwen van hun mannen krijgen minder effectief is dan de steun die zij hun mannen geven (Cutrona, 1996). Volgens dit perspectief hebben mannen en vrouwen ook een verschillende stijl in het steunen van hun partner. Mannen zouden eerder instrumentele steun verlenen, terwijl vrouwen eerder emotionele steun zouden verlenen (Tannen, 1990).

Deze zogenaamde *marital support gap* is al een twintigtal jaren geleden naar voren geschoven en wordt nog steeds voorgesteld als een van de onveranderlijke asymmetrieën die de meeste huwelijken kenmerken (Steil, 2000). De *marital support gap* wordt alom als waarheid geaccepteerd, al ontbreekt tot op heden de empirische grond om te stellen dat dit stereotiep het steungedrag van mannen en vrouwen in hun partnerrelatie accuraat representeert. We kunnen ons dan ook terecht de vraag stellen waar deze gepolariseerde beschrijving van hoe mannen en vrouwen elkaar steunen dan wel zijn oorsprong vindt.

Vooreerst, de *marital support gap* hypothese is in belangrijke mate gebaseerd op veralgemeningen van man-vrouwverschillen in sociale steun over verschillende soorten relaties heen. Aangezien man-vrouwverschillen in sociale steun binnen paren slechts in een beperkt aantal studies daadwerkelijk zijn onderzocht, is de claim van een *marital support gap* dan ook voor het grootste gedeelte geëxtrapoleerd van onderzoek dat is uitgevoerd buiten de context van partnerrelaties (zoals binnen vriendschapsrelaties). Is de *support gap* tussen mannen en vrouwen dan ook aanwezig binnen koppels?

Om deze vraag te beantwoorden is tot op heden nagenoeg geen empirische evidentie voorhanden.

Verder bestaat er in de onderzoeksliteratuur een groeiende consensus over het feit dat ervaren steun (hoe gesteund partners zich voelen door elkaar) en feitelijk supportief gedrag (wat doen partners om elkaar te steunen) van elkaar moeten worden onderscheiden (Reis & Collins, 2000). Dit onderscheid is belangrijk omdat een bepaald supportief gedrag dat persoon A het gevoel geeft te worden gesteund, geen – of zelfs een negatieve – impact kan hebben op persoon B (Carels & Baucom, 1999; Verhofstadt, Buysse, Ickes, De Clercq & Peene, 2005). Binnen het onderzoek naar de *support gap* hypothese heeft men doorgaans nagelaten een onderscheid te maken tussen deze twee componenten van het sociale steun construct. Ook worden gevonden geslachtsverschillen in één component van sociale steun vaak onterecht veralgemeend naar het hele sociale steun construct. Bijvoorbeeld, enerzijds is gevonden dat mannen meer feitelijke steun krijgen van hun vrouw dan omgekeerd (Belle, 1982), maar anderzijds blijkt uit meer recent onderzoek dat mannen en vrouwen wel vergelijkbare niveaus van ervaren steun rapporteren (Xu & Burleson, 2001). Een ander voorbeeld is het onderscheid tussen emotionele steun (uitingen van sympathie, bezorgdheid, aanvaarding) en instrumentele steun (praktische hulp, advies, concrete oplossingen) (Wills & Shinar, 2000). Onderzoek toont aan dat vrouwen inderdaad meer emotionele steun geven dan mannen (Cutrona, 1996), maar dat levert geen evidentie op voor de veronderstelling dat mannen meer instrumentele steun geven dan vrouwen (Xu & Burleson, 2001). Ten derde zijn conclusies omtrent man-vrouwverschillen in sociale steun bijna exclusief gebaseerd op zelf-rapportageonderzoek. Dit kan problematisch zijn aangezien de rapportering van respondenten – die proberen om zich relationele ervaringen te herinneren en die te interpreteren en te aggregeren in een globaal oordeel over steun binnen hun relatie – onderhevig is aan cognitieve en motivationele biases (Schwarz, Groves & Schuman, 1998). Stereotiepe opvattingen die partners hebben over de globale interactiestijlen van mannen en vrouwen kleuren de zelfrapportering van geslachtsverschillen binnen partnerrelaties. De stereotiepe man wordt beschreven als instrumenteel, assertief, competitief, dynamisch en taakcompetent, terwijl de stereotiepe vrouw beschreven wordt als lief, verzorgend, gevoelig, relationeel georiënteerd en emotioneel expressief (Deaux & Lewis, 1984). Deze stereotypen worden maar al te vaak als absolute waarheid aanvaard en verkondigd via de media. Een gekend voorbeeld is het boek van John Gray, *Men Are from Mars, Women Are from Venus* (1992). Deze stereotiepe opvat-

LESLEY L.
VERHOFSTADT,
INGE DEVOLDRE
& ANN BUYSSE

tingen vergroten de verschillen tussen de seksen uit, wat er mogelijk toe bijdraagt dat de verschillen in sociale steun waarover partners rapporteren groter worden voorgesteld dan ze in werkelijkheid zijn (Verhofstadt & Buysse, 2006).

Een andere manier om sociale steun te onderzoeken is via observationele onderzoeksmethoden, waarbij men het gedrag van mannen en vrouwen gaat observeren en getrainde observatoren oordelen hoe verschillend partners zich gedragen. Observationeel onderzoek naar sociale steun is echter vrij schaars omdat het arbeids- en tijdsintensief is. Het weinige observationele onderzoek naar geslachtsverschillen in sociale steun bij getrouwde koppels heeft geen significante man-vrouwverschillen in sociaal steungedrag aan het licht gebracht (Neff & Karney, 2005; Pasch, Bradbury & Davila, 1997; Verhofstadt et al., 2005). Deze nulbevindingen zijn in contrast met de geslachtsverschillen die zijn gevonden in zelfrapportageonderzoek, en zetten daarmee de *marital support gap* hypothese op de helling.

Ook heeft men zich bij bestaand onderzoek voornamelijk gebaseerd op de statistische significantie als het enige criterium voor de interpretatie van man-vrouwverschillen. Het probleem hiermee is dat het als enig criterium niet volstaat omdat een statistisch significant verschil niet per definitie betekent dat het verschil groot of substantieel is (Aries, 1996). Hoe groter de steekproef, hoe kleiner een verschil moet zijn om statistisch significant te zijn. Onderzoekers hebben over het algemeen nagelaten om de grootte van gevonden man-vrouwverschillen in sociale steun na te gaan en hebben kleine verschillen vaak verkeerd aangewend om de twee seksen op een punt waar ze in belangrijke mate gelijkend zijn toch als fundamenteel verschillend te labelen (Aries, 1996; Verhofstadt & Buysse, 2006).

Ten slotte heeft men zich in voorgaande studies naar de *support gap* hypothese gefocust op de verschillen tussen mannen en vrouwen, terwijl de relatieve frequenties van steungedrag binnen één sekse (bijvoorbeeld de mate van emotionele steun die mannen verlenen versus de mate van instrumentele steun die ze verlenen) niet onderzocht zijn. Overeenkomstig de wijdverspreide geslachtsstereotypen zouden vrouwen hun mannelijke partners meer emotionele dan instrumentele steun verlenen, terwijl mannen hun vrouwelijke partners meer instrumentele dan emotionele steun zouden verlenen. Eén enkele studie die hierover is opgezet, heeft echter substantiële overeenkomsten tussen de gedragsprofielen van mannen en vrouwen in het steunverleningsproces aan het licht gebracht (Goldsmith & Dun, 1997).

Het bestaande onderzoek naar geslachtsverschillen in sociale steun geeft duidelijk weer dat wij over onvoldoende empirische evidentie

LESLEY L.
VERHOFSTADT,
INGE DEVOLDRE
& ANN BUYSSE

beschikken om te antwoorden op de vraag of de verschillen tussen mannen en vrouwen in de manier waarop zij elkaar als partners steunen nu substantieel of verwaarloosbaar zijn. Bovenstaande uiteenzetting geeft ook aan dat we de *marital support gap* hypothese niet voor waar kunnen aannemen zolang deze niet op een meer rigoureuze manier is onderzocht. Met huidig onderzoek hadden wij de bedoeling om de *marital support gap* hypothese te hertoetsen, rekening houdend met genoemde beperkingen van bestaand onderzoek.

In dit artikel wordt vooreerst de *support gap* hypothese getoetst binnen samples van getrouwde koppels in plaats van samples van vrienden of vriendinnen. Verder wordt nagegaan of mannen en vrouwen verschillen in de mate van ervaren steun zowel in de manier waarop zij elkaar steun vragen als verlenen. Daarbij is een combinatie van zelfrapporterings- en observationele methoden gebruikt. Meer specifiek hebben we de *man-vrouwverschillen* getoetst in steungedrag en ervaren steun zoals gemeten aan de hand van globale zelfrapportage-instrumenten (Studie 1 en 2), en in geobserveerd steungedrag zoals gemeten tijdens specifieke supportieve interacties (Studie 2). Ook hebben we voor elk van de onderzochte man-vrouwverschillen de grootte van dit verschil berekend en gerapporteerd. Ten slotte hebben we bij zowel mannen als vrouwen de relatieve frequenties van hun verschillende soorten steungedrag geanalyseerd (de gedragsprofielen).

STUDIE 1

Method

Participanten

De steekproef bestond uit 458 getrouwde, heteroseksuele koppels. Onderzoeksassistenten contacteerden koppels via de telefoon en gaven hen een korte, gestandaardiseerde beschrijving van het onderzoek (zoals inclusiecriteria, doelstelling en procedure). Om deel te nemen moesten koppels ten minste één jaar gehuwd zijn. Alle koppels die deelnamen deden dat op vrijwillige basis. De demografische karakteristieken van de participanten worden gerapporteerd in Tabel 1.

Procedure

Tijdens het eerste telefonische contact is met de deelnemende koppels afgesproken wanneer de onderzoeksassistent kon langskomen met de vragenlijsten die moesten worden ingevuld. De onderzoeksassistent bleef aanwezig terwijl het koppel de vragenlijsten invulde, dit om vragen te beantwoorden en te verhinderen dat beide partners overlegden of antwoorden uitwisselden. Er is de koppels verzekerd

dat hun data anoniem en vertrouwelijk zouden worden geanalyseerd en er is hen gevraagd schriftelijke toestemming te verlenen om de data te verwerken voor wetenschappelijke doeleinden.

SOCIALE STEUN
BINNEN KOPPELS

Meetinstrumenten

Steungedrag

Het steunvragend en steunverlenend gedrag van elk koppel is geme-
ten aan de hand van een vragenlijst die gebaseerd is op het Social
Support Interaction Coding System (Bradbury & Pasch, 1994;
Verhofstad, 2005). Deze vragenlijst bevat 54 items die gescoord
moesten worden op een 9-punt Likert schaal (1 = heel onwaarschijn-
lijk, 9 = heel waarschijnlijk). De vijf subschalen van deze vragenlijst
geven aan in hoeverre elke partner volgend gedrag vertoont: (a) posi-

Tabel 1
Steekproefkarakteristieken van Studie 1 en Studie 2

	Studie 1				Studie 2			
	M	SD	Range	%	M	SD	Range	%
Leeftijd (in jaren)								
Mannen	42.34	11.91	22 – 78		39.12	11.04	27 – 72	
Vrouwen	39.58	12.12	19 – 78		37.03	10.51	23 – 61	
Opleiding (in jaren)								
Mannen	14.09	2.61	6 – 17		15.66	1.98	6 – 17	
Vrouwen	14.18	2.64	6 – 17		15.69	1.86	12 – 17	
Relatieduur (in jaren)	11.15	11.17	1 – 55		7.81	9.26	1 – 31	
Aantal kinderen	1.50	1.30	0 - 5		1.09	1.23	0 – 4	
Professionele activiteiten								
Bedienden								
Mannen				45%				53%
Vrouwen				57%				50%
Arbeiders								
Mannen				19%				3%
Vrouwen				8%				10%
Andere								
Mannen				36%				44%
Vrouwen				35%				40%

LESLEY L.
VERHOFSTADT,
INGE DEVOLDRE
& ANN BUYSSE

tief steun vragen (zoals een duidelijke analyse van het probleem geven, de partner erkennen als iemand die kan helpen, akkoord gaan met suggesties van de steunverlener), (b) negatief steun vragen (zoals hulp weigeren, de steunverlener bekritisieren, steun eisen), (c) emotionele steun verlenen (zoals geruststellen, zorg voor de steunvrager uitdrukken, begrijpend zijn), (d) instrumentele steun verlenen (zoals een specifiek plan voorstellen, praktisch advies geven), en (e) negatief steun verlenen (zoals de steunvrager bekritisieren, het probleem minimaliseren).

Scores op elk van de subschalen zijn apart voor mannen en vrouwen berekend door het gemiddelde te nemen van hun antwoorden over alle items in de schaal. Cronbach's alphas waren voldoende tot goed (.73 tot .87 voor de mannen en .76 tot .85 voor de vrouwen), wat wijst op een aanvaardbare interne consistentie voor elk van de vijf subschalen.

Ervaren steun

De QRI steun-schaal (Pierce, Sarason & Sarason, 1991; Verhofstadt, Buysse, Rosseel & Peene, 2006) is gebruikt om de mate van steun te meten die participanten ervaren binnen hun partnerrelatie. De items van deze vragenlijst zijn beoordeeld op een 4-punt Likert schaal (1= helemaal niet, 4= heel erg) en de scores van mannen en vrouwen zijn berekend door het gemiddelde te nemen van hun antwoorden over alle items in de schaal. De alpha betrouwbaarheden voor deze schaal waren hoog ($\alpha = .84$ voor de mannen en $\alpha = .82$ voor de vrouwen).

Resultaten

Steungedrag

Om verschillen te onderzoeken in het gerapporteerde steungedrag van mannen en vrouwen is een repeated measures MANOVA doorgevoerd met gender als binnenkoppels factor. Deze analyses toonden een significant multivariaat effect van gender op het steungedrag van partners, Wilks's lambda = .77, $F(5, 453) = 26.94$, $p < .001$. Verdere univariate repeated measures F -toetsen toonden een significant genderverschil voor elk van de steungedragingen apart. De gemiddelden, standaarddeviaties, univariate F -waarden voor elk van de gedragingen als functie van gender en hun respectievelijke effect sizes worden gerapporteerd in Tabel 2.

De participanten rapporteerden dat vrouwen meer steun aan hun man vragen dan omgekeerd, en dit zowel op een positieve manier, $F(1, 457) = 48.48$, $p < .001$, als op een negatieve manier, $F(1, 457) = 100.49$, $p < .001$. Vrouwen bleken ook meer emotionele steun, $F(1, 457) = 15.84$, $p < .001$, en meer instrumentele steun, $F(1, 457) =$

5.09, $p < .05$, te verlenen aan hun man dan vice versa. Ten slotte bleken mannen meer negatief te reageren dan hun vrouw wanneer hun partner hen steun vraagt, $F(1, 457) = 9.03, p < .01$. De algemene grootte van deze geslachtsverschillen (*effect size*) bleek echter klein – gebruikmakende van η_p^2 -waarden van .01, .10, .25 als cut-off om small, medium, en large effecten te definiëren (Cohen, 1988).

Om de gedragsprofielen van mannen en vrouwen tijdens het vragen en verlenen van sociale steun te analyseren, voerden we een reeks paired samples *t*-tests uit waarbinnen we de frequentie van positieve met negatieve steungedragingen vergeleken. De resultaten van deze analyses toonden aan dat zowel mannen, $t(458) = 36.14, p < .001$, als vrouwen, $t(458) = 34.80, p < .001$, meer op een positieve manier dan op een negatieve manier steun vragen aan hun partner. Als hun vrouw steun vraagt, blijken mannen eerder emotionele steun, $t(458) = 37.63, p < .001$, of instrumentele steun, $t(458) = 38.52, p < .001$, aan hun vrouw te verlenen dan dat ze negatief reageren. Een gelijkaardig patroon van resultaten is gevonden voor vrouwen in de rol van steunverlener, en dit voor zowel emotionele steun, $t(458) = 42.98, p < .001$, als voor instrumentele steun, $t(458) = 43.12, p < .001$. Ten slotte blijken zowel mannen, $t(458) = 5.44, p < .001$, als vrouwen, $t(458) = 6.80, p < .001$, meer emotionele dan instrumentele steun te verlenen aan hun partner. We kunnen dus besluiten dat de gedragsprofielen van mannen en vrouwen tijdens supportieve interacties sterke gelijkenissen vertonen.

SOCIALE STEUN
 BINNEN KOPPELS

Tabel 2
 Gemiddelden en Standaarddeviaties voor Zelfgerapporteerd Steungedrag en Ervaren Steun (Studie 1)

	Mannen (<i>n</i> = 458)		Vrouwen (<i>n</i> = 458)			
	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>F</i> (1, 457)	<i>-2_p</i>
Steun vragen ¹						
Positief	6.13	1.33	6.53	1.20	48.48***	.10
Negatief	3.01	1.08	3.49	1.17	100.49***	.18
Steun verlenen ¹						
Emotioneel	6.77	1.36	6.95	1.26	15.84***	.03
Instrumenteel	6.55	1.29	6.67	1.24	5.09*	.01
Negatief	3.09	1.00	2.99	0.98	9.03**	.02
Ervaren steun ²	3.31	0.51	3.31	0.52	0.02	.00

¹ Social Support Interaction Questionnaire; gemeten op een 9-punt Likert schaal (1 = *heel onwaarschijnlijk*, 9 = *heel waarschijnlijk*).
² Quality of Relationships Inventory; gemeten op een 4-punt Likert schaal (1 = *helemaal niet*, 4 = *heel erg*).
 * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$ (tweezijdig).

Ervaren steun

Om geslachtsverschillen na te gaan in ervaren steun is een repeated measures ANOVA uitgevoerd met gender als binnen-koppels factor. Zoals aangeduid in Tabel 2 verschilden de ratings van ervaren steun niet tussen mannen en vrouwen, $F(1,457) = 0.02, ns$. Deze resultaten tonen aan dat de *support gap* hypothese niet van toepassing is op de algemene perceptie van steun binnen het huwelijk, met mannen en vrouwen die gelijke niveaus van ervaren sociale steun binnen het huwelijk rapporteren.

LESLEY L.
VERHOFSTADT,
INGE DEVOLDRE
& ANN BUYSSE

Samenvattend kunnen we stellen dat de evidentie voor de veronderstelde *marital support gap* in Studie 1 de vorm aanneemt van een aantal relevante gendersverschillen in het sociale steungedrag, doch met kleine effect sizes en gesitueerd binnen een aantal substantiële gelijkenissen tussen mannen en vrouwen in ervaren steun en gedragsprofielen.

STUDIE 2

Studie 2 is ontworpen om de bevindingen van Studie 1 te repliceren en uit te breiden. In eerste instantie wilden we nagaan of de resultaten uit Studie 1 robuust waren. Ten tweede, en van groter belang, wilden we nagaan of we evidentie konden vinden voor de veronderstelde *marital support gap* binnen de context van de eigenlijke steuntransacties, en dit door gebruik te maken van observationele metingen van steungedrag.

Methode

Participanten

De steekproef bestond uit 32 getrouwde, heteroseksuele koppels. Er zijn advertenties geplaatst in kranten en tijdschriften om koppels te rekruteren die bereid waren deel te nemen aan een onderzoeksproject rond partnerrelaties. Aan koppels die positief reageerden op de rekruteringsadvertenties is een standaardbeschrijving van het onderzoek gegeven, en daarnaast is hun geschiktheid voor het onderzoek geëvalueerd (ten minste één jaar gehuwd). De geschikte koppels kregen een afspraak om zich binnen twee weken te melden in ons onderzoekslaboratorium. De demografische karakteristieken van de steekproef worden gerapporteerd in Tabel 1.

Procedure

Nadat beide partners hun schriftelijke toestemmingsverklaring hadden getekend, vulden de participanten een aantal vragenlijsten in, waaronder de SSIQ en de QRI (voor een beschrijving van deze vragenlijsten zie Studie 1).

Interactiesessie

We verwijzen naar Verhofstadt, Buysse, Ickes, De Clercq & Peene (2005) voor een meer gedetailleerde beschrijving van deze procedure. Elk van de koppels participeerde in een interactiesessie die erop gericht was hun gedrag tijdens het vragen en verlenen van sociale steun te kunnen meten. De participanten zijn hiervoor naar een onderzoekslaboratorium geleid dat was ingericht als een woonkamer en zo was uitgerust dat het gesprek van het koppel gefilmd kon worden. In overeenstemming met bestaand observationeel onderzoek is aan een van beide partners (de steunvrager) gevraagd om een voor hem of haar relevant persoonlijk probleem te bespreken met zijn of haar partner (de steunverlener) (zie Bradbury & Pasch, 1994). Om voldoende variabiliteit te verzekeren, is het geslacht van degene die steun zoekt bij de partner (man versus vrouw) systematisch gecontrabalanceerd (zie ook Verhofstadt, Buysse, De Clercq & Goodwin, 2005). Wanneer beide partners toegestemd hadden de kwestie te bespreken, kregen ze de instructie zich bij de bespreking van dit persoonlijke probleem zo veel mogelijk te gedragen zoals ze thuis zouden doen. De partners konden zo lang discussiëren als zij noodzakelijk vonden, tot een maximum tijdslimiet van 30 minuten. Op het einde van de interactiesessie zijn de koppels volledig geïnformeerd over het onderzoek.

*Meetinstrumenten**Steungedrag (SSICS)*

Zie Studie 1 voor een beschrijving van deze maat. Binnen Studie 2 varieerden Cronbach's alphas van .68 tot .94 voor de mannen en van .68 tot .93 voor de vrouwen.

Ervaren steun (QRI)

Zie Studie 1 voor een beschrijving van deze maat. Binnen Studie 2 was Cronbach's alpha gelijk aan .80 voor de mannen en gelijk aan .82 voor de vrouwen.

Geobserveerde steungedragingen

De gedragsdata zijn geanalyseerd aan de hand van een codeersysteem gebaseerd op het SSICS. Dit systeem is specifiek ontwikkeld voor de studie van steunvragend en steunverlenend gedrag bij partners gedurende discussies omtrent persoonlijke, niet-huwelijksgerelateerde moeilijkheden. De vijf SSICS-categorieën zoals beschreven in Studie 1 zijn voor dit onderzoek gebruikt.

Drie klinisch psychologen zijn getraind tot observator van de verzamelde gedragsdata. Eerst memoriseerden de observatoren de beschrijving van de verschillende SSICS-categorieën en oefenden ze met het coderen van proefopnames. Nadien vergeleken ze hun scores en bespraken ze eventuele codeerproblemen met elkaar. In de huidige studie is de observatoren enkel meegedeeld wie de steunvrager was (man of vrouw), voor alle andere variabelen die zijn bestudeerd zijn ze 'blind'

LESLEY L.
VERHOFSTADT,
INGE DEVOLDRE
& ANN BUYSSE

gehouden. Voorafgaand aan het coderen bekeken de drie observatoren de volledige opname van de steuninteractie om een volledig overzicht te krijgen van het gesprek. Vervolgens bekeken de observatoren de interactie opnieuw en beoordeelden ze het gedrag van elke partner apart in elke interactie, afwisselend tussen het gedrag van de mannen en de vrouwen. Een computer pauzeerde de video-opname elke zestig seconden, gedurende het eigenlijke codeerproces. Onze getrainde observatoren maakten gebruik van gedragscues die gedurende deze tijdssample van zestig seconden voorkwamen om de gedragingen van de partners te beoordelen volgens de vijf SSICS-categorieën. Elke gedragscategorie is beoordeeld op een 7-punt Likertschaal gaande van *helemaal niet* (1) tot *heel erg* (7).

Dertig percent van de interacties is gecodeerd door drie observatoren en de interbeoordelaarsbetrouwbaarheid voor elk van de gedragscategorieën is berekend aan de hand van Chronbach's alpha. De alpha-waarden varieerden tussen .75 en .82. Alle interbeoordelaar alpha's indiceren een goede interbeoordelaarsbetrouwbaarheid.

Resultaten

Steungedrag

Om gendersverschillen na te gaan in het gerapporteerde steungedrag van mannen en vrouwen is een MANOVA uitgevoerd met gender als tussen-koppels factor. In deze studie kreeg elke partner ad random ofwel de rol van geholpene ($n = 16$), ofwel de rol van helper ($n = 16$), vandaar dat we moeten testen voor geslachtsverschillen door geslacht als een tussen-koppels in plaats van als een binnen-koppels variabele te beschouwen.

De resultaten van deze analyse wijzen op een significant multi-variaat effect van gender, Wilks's lambda = .40, $F(5, 26) = 7.90$, $p < .001$. Verdere univariate analyses tonen een significant hoofdeffect van gender voor elk van de steungedragingen. Omwille van de kleine steekproefgrootte in Studie 2, worden de marginaal significante effecten ($p < .10$), gevonden voor emotionele en negatieve steunverlening, ook gemeld. Tabel 3 rapporteert de gemiddelden en de standaarddeviaties voor elk steungedrag als functie van gender, samen met de significante one-way ANOVA F -ratios en effect sizes.

Net zoals in Studie 1, tonen de univariate F -toetsen dat vrouwen meer positief steunzoekend gedrag, $F(1, 30) = 8.86$, $p < .01$, meer negatief steunzoekend gedrag, $F(1, 30) = 11.03$, $p < .01$, en meer emotioneel steunend gedrag, $F(1, 30) = 3.50$, $p < .10$, vertonen dan hun mannen. Dat mannen significant negatiever blijken te reageren als hun partner steun vraagt dan hun vrouwen, $F(1, 30) = 3.79$, $p < .10$, ligt ook in de lijn van de bevindingen uit Studie 1. In tegenstelling tot de resultaten uit Studie 1 bleken mannen en vrouwen niet te verschillen in de hoeveelheid instrumentele steun die ze aan elkaar verlenen, $F(1, 30) = 0.14$, *ns*. Samengevat, het merendeel van de resultaten van Studie 2 die gebaseerd zijn op zelfrapportage van steungedrag, repliceert de bevindingen uit Studie 1. Met uitzondering van de effect sizes voor

zelfgerapporteerd steunvragend gedrag, bleken de effect sizes toe te schrijven aan geslachtsverschillen – net als in Studie 1 – klein.

Om de gedragsprofielen van mannen en vrouwen tijdens het vragen en verlenen van sociale steun te analyseren, voerden we een reeks paired samples *t*-tests uit waarbinnen we de frequentie van positief met negatief steungedrag vergeleken. Net zoals in de eerste studie wijzen de resultaten van deze vergelijking er op dat in de rol van steunvragers zowel mannen, $t(15) = 10.39, p < .001$, als vrouwen, $t(15) = 9.28, p < .001$, meer positief dan negatief gedrag blijken te vertonen. Als hun vrouw steun vraagt, blijken mannen eerder op een positieve dan op een negatieve manier te reageren, en dit zowel op emotioneel steunende, $t(15) = 10.16, p < .001$, als instrumenteel steunende manier, $t(15) = 11.07, p < .001$. Een gelijkaardig patroon van resultaten is gevonden voor vrouwen, voor zowel emotionele steun, $t(15) = 16.01, p < .001$, als instrumentele steun, $t(15) = 13.71, p < .001$. Ten slotte bleken de vrouwen, $t(458) = 6.89, p < .001$, maar niet de mannen, $t(15) = 0.84, ns$, meer emotionele steun dan instrumentele steun te verlenen. Dit is dan ook de enige asymmetrie in gedragsprofielen die is voorspeld door de *marital support gap* hypothese, waarvoor binnen deze studie evidentie wordt gevonden.

SOCIALE STEUN BINNEN KOPPELS

Tabel 3

Gemiddelden en Standaarddeviaties voor Zelfgerapporteerd Steungedrag en Ervaren Steun (Studie 2)

	Mannen (<i>n</i> = 16)		Vrouwen (<i>n</i> = 16)			
	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>F</i> (1,30)	$-2p$
Steun vragen ¹						
Positief	5.97	0.61	6.66	0.70	8.86**	.23
Negatief	3.12	0.72	4.05	0.86	11.03**	.27
Steun verlenen ¹						
Emotioneel	6.64	0.75	7.12	0.71	3.50*	.10
Instrumenteel	6.55	0.60	6.64	0.74	0.14	.00
Negatief	3.52	0.70	3.12	0.45	3.79*	.11
Ervaren steun ²	3.58	0.35	3.51	0.40	0.91	.03

¹ Social Support Interaction Questionnaire; gemeten op een 9-punt Likert schaal (1 = *heel onwaarschijnlijk*, 9 = *heel waarschijnlijk*).

² Quality of Relationships Inventory; gemeten op een 4-punt Likert schaal (1 = *helemaal niet*, 4 = *heel erg*).

* $p < .10$, ** $p < .01$ (tweezijdig).

Ervaren steun

Om geslachtsverschillen na te gaan in ervaren steun is een repeated measures ANOVA uitgevoerd, waarbij gender is ingevoerd als binnen-koppels factor (zie Tabel 3). Net zoals in Studie 1, tonen de resultaten van deze ANOVA aan dat mannen en vrouwen niet verschillen in hun globale beoordelingen van gepercipieerde steun, $F(1, 31) = 0.91, ns$, wat er op wijst dat mannen en vrouwen zich vergelijkbaar gesteund voelen door hun partner.

LESLEY L.
VERHOFSTADT,
INGE DEVOLDRE
& ANN BUYSSE

Geobserveerd steungedrag

Om geslachtsverschillen na te gaan in het geobserveerde steungedrag dat gecodeerd is door getrainde beoordelaars in Studie 2, is een MANOVA uitgevoerd met gender als tussen-koppels factor. De resultaten van deze multivariate analyse tonen geen significante resultaten, Wilks's lambda = .90, $F(5, 26) = 0.61, ns$. De gemiddelden, standaarddeviaties en univariate F -waarden voor de verschillende soorten geobserveerd steungedrag als een functie van gender, en hun effect sizes, worden gerapporteerd in Tabel 4.

Tabel 4
Gemiddelden en Standaarddeviaties voor Geobserveerd Steungedrag

	Mannen (<i>n</i> = 16)		Vrouwen (<i>n</i> = 16)			
	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>F</i> (1,30)	<i>-2p</i>
Steun vragen ¹						
Positief	3.53	1.52	3.17	1.01	8.62	.02
Negatief	1.20	0.31	1.14	0.22	0.49	.02
Steun verlenen ¹						
Emotioneel	2.71	1.23	2.84	0.98	0.11	.01
Instrumenteel	2.21	1.01	2.32	0.86	0.12	.01
Negatief	1.20	0.27	1.40	0.63	1.87	.06

¹ Social Support Interaction Coding System; gemeten op een 7-punt Likert schaal (1 = *helemaal niet*, 9 = *heel erg*).

Om de gedragsprofielen van mannen en vrouwen na te gaan als steunvrager en steunverlener zijn opnieuw een reeks van paired samples t -tests doorgevoerd. De resultaten van de analyses toonden opnieuw aan dat zowel mannen als vrouwen meer positieve dan negatieve gedragingen vertonen wanneer ze steun zoeken, $t(15) = 5.88, p < .001$ en $t(15) = 7.85, p < .001$, respectievelijk. De mannen waren meer geneigd om positief gedrag te vertonen dan negatief gedrag bij het verlenen van steun aan hun partner, en dit voor zowel emotionele steun, $t(15) = 4.42, p < .01$, als

instrumentele steun, $t(15) = 3.82, p < .01$. Een gelijkaardig patroon van resultaten is gevonden voor vrouwen bij het verlenen van emotionele steun, $t(15) = 4.19, p < .01$, en instrumentele steun, $t(15) = 3.13, p < .01$. Ten slotte verleenden zowel mannen, $t(15) = 2.00, p < .10$, als vrouwen, $t(15) = 2.19, p < .05$, meer emotionele dan instrumentele steun aan hun partner.

SOCIALE STEUN
BINNEN KOPPELS

ALGEMENE DISCUSSIE

Samenvatting van de onderzoeksresultaten

De resultaten van huidig onderzoek leveren gemengde evidentie op voor de veronderstelde *marital support gap* in de manier waarop mannen en vrouwen elkaar helpen bij het omgaan met persoonlijke moeilijkheden en stressoren.

Resultaten die bekomen zijn door middel van zelfrapportage wijzen in beide studies op een aantal significante verschillen tussen mannen en vrouwen in hun steunvragend en steunverlenend gedrag. Meer specifiek blijken vrouwen zowel meer emotionele als instrumentele steun te verlenen dan hun mannen. Bijkomend blijken mannen meer negatieve steunverleners dan hun vrouwen. De rapportering door de koppels die deelnamen aan onze studies over het vragen en verlenen van steun aan elkaar blijkt consistent te zijn met de opvatting dat vrouwen effectievere steunverleners zijn dan mannen en dat de *support gap* tussen mannen en vrouwen werkelijk bestaat binnen partnerrelaties.

Vermeldenswaardig is ook dat vrouwen zowel meer positief als meer negatief steunvragend gedrag vertonen dan mannen. Deze bevindingen zijn duidelijk in overeenstemming met het vrouwelijke stereotiep dat vrouwen meer beroep doen op anderen voor hulp of steun dan mannen (Cutrona, 1996). Deze conclusie kwam ook al naar voren in studies die zijn doorgevoerd in niet-intieme relaties, waarin vrouwen rapporteren dat ze vaker steun zoeken wanneer ze moeten omgaan met stresserende omstandigheden en dat ze zich bij het vragen van steun ook comfortabeler voelen dan mannen (Thoits, 1991).

In sterk contrast met de *support gap* hypothese en met onze bevindingen met betrekking tot zelfgerapporteerde steun, leverden de resultaten die gebaseerd zijn op de observatie van steuninteracties geen verschillen op tussen mannen en vrouwen (Studie 2). In dat opzicht zijn onze bevindingen gelijklopend met bestaand observationeel onderzoek naar dit onderwerp (Pasch et al., 1997; Verhofstadt et al., 2005). De inconsistentie tussen de resultaten gebaseerd op zelfrapportering versus observationele methodes doet ons besluiten dat er geslachtsver-

LESLEY L.
VERHOFSTADT,
INGE DEVOLDRE
& ANN BUYSSE

schillen zijn in hoe partners zeggen dat ze zich gedragen, terwijl mannen en vrouwen niet noodzakelijk van elkaar verschillen wanneer sociale steun rechtstreeks wordt onderzocht (Pasch et al., 1997).

Eén mogelijke verklaring voor deze discrepantie is dat zelfrapportering van gedrag gebiased is door seksestereotypen. Zoals reeds aangegeven in de inleiding vormen alom aanvaarde stereotypen over de interactiestijl van mannen en vrouwen onze perceptie van geslachtsverschillen in sociale steun, en maken ze die groter dan de gedragsverschillen feitelijk zijn (Aries, 1996). Meer specifiek buigen we onze perceptie om in de richting van stereotiepe verwachtingen, door bij mannen en vrouwen gedrag te verwachten en op te merken dat onze opvattingen bevestigt. Bijvoorbeeld, we verwachten van mannen dat ze leiding nemen, maar onze verwachtingen en percepties blijken de mate waarin mannen effectief de leiding nemen te overstijgen (Aries, 1996).

Een andere mogelijke reden voor de discrepantie is dat geslachtsverschillen in sociale steun zo subtiel zijn dat ze vaak niet significant zijn wanneer ze worden bestudeerd binnen één enkele supportieve episode, zoals het geval was in onze tweede studie. Wanneer daarentegen participanten gevraagd wordt om aan de hand van vragenlijsten hun ervaringen met hun partner mentaal te aggregeren over een aantal supportieve episodes, dan zijn ze misschien beter in staat om subtiele verschillen te detecteren en er accuraat over te rapporteren.

Net zoals Xu & Burleson (2001) vonden ook wij geen evidentie voor een *support gap* in ervaren partnersteun. Ook al bleken vrouwen in onze studie minder emotionele steun, minder instrumentele steun en meer negatieve reacties van hun mannen te ontvangen wanneer zij steun vragen, toch voelen vrouwen zich niet minder gesteund door hun man dan dat mannen zich gesteund voelen door hun vrouw. Toekomstig onderzoek naar de verschillen tussen mannen en vrouwen in de steun die zij effectief krijgen van hun partner, de steun die zij graag zouden willen krijgen of de discrepantie tussen de twee is nodig om klaarheid te scheppen in de schijnbare paradox die deze bevindingen impliceren.

Een vergelijking van de profielen van mannen en vrouwen voor wat betreft hun gedrag tijdens supportieve interacties wees op een belangrijke mate van symmetrie. Deze symmetrie in gedragsprofielen bleek consistent over beide studies en onderzoeksmethodes. De sterke evidentie voor symmetrie is duidelijk verschillend van het geslachtsstereotype dat mannen en vrouwen verschillen in de soorten steun die ze aan anderen verlenen. Vrouwen worden verondersteld op de onthulling van andermans probleem te reageren met het

verlenen van emotionele steun, terwijl van mannen verwacht wordt meer instrumenteel georiënteerd te zijn en zich minder comfortabel te voelen in een emotioneel expressieve rol. Onze resultaten tonen echter aan dat emotionele responsen zowel bij mannen als bij vrouwen frequenter zijn dan instrumentele responsen. Deze parallellen zijn ook gerapporteerd in een voorgaande studie, de enige waarin deze kwestie onderzocht is (Goldsmith & Dun, 1997).

Toekomstig onderzoek

Onze onderzoeksresultaten suggereren een aantal richtingen voor toekomstig onderzoek. Vooreerst onderstrepen onze bevindingen het belang van een multi-componenten en multi-methodische benadering wanneer men geslachtsverschillen in sociale steun wil gaan evalueren en interpreteren in de context van partnerrelaties. Toekomstig onderzoek is nodig om deze resultaten te repliceren en het type data (zoals ervaren versus feitelijke steun; zelfrapportage versus observationele data) waarop de *support gap* hypothese al dan niet van toepassing is, verder te specificeren. Verder dient toekomstig onderzoek naar sociale steun binnen partnerrelaties ook geslachtsverschillen te onderzoeken in een range van situaties. Een van de beperkingen van deze studie is dat we de situationele variabiliteit in sociaal steungedrag niet in rekening hebben gebracht, en dit terwijl de situationele variabiliteit van man-vrouwverschillen de uitspraak over de grootte van deze verschillen mee zal bepalen. Uit onderzoek naar communicatieverschillen tussen mannen en vrouwen blijkt immers dat er tal van situationele factoren zijn die het verband tussen geslacht en gedrag modereren en dus de situationele variabiliteit van een verschil tussen beide sekse mee bepalen (Verhofstadt, Buysse & De Mol, 2005; Verhofstadt, Buysse, De Clercq & Goodwin, 2005).

Substantiële of verwaarloosbare verschillen?

Aan het einde van dit artikel stellen wij ons opnieuw de vraag of de verschillen tussen mannen en vrouwen in sociale steun nu substantieel of verwaarloosbaar zijn, een vraag die we bij het begin van dit artikel grotendeels onbeantwoord moesten laten.

Als we naar de statistische significantie van onze resultaten kijken, blijken er verschillen tussen mannen en vrouwen te zijn in zelfgerapporteerd steungedrag, en dit in combinatie met treffende gelijkenissen tussen mannen en vrouwen in de mate van ervaren steun, in hun geobserveerd steungedrag en in hun gedragsprofielen. Deze bevindingen leiden tot onze eerste conclusie: er zijn een aantal gen-

derverschillen in sociale steun binnen koppels gedetecteerd, maar ze zijn gesitueerd binnen de context van vele treffende gelijkenissen.

Wanneer we de grootte van de verschillen in zelfgerapporteerd steungedrag onderzoeken, dan zien we dat de gemiddelde effect sizes over onze twee studies varieert van small tot medium, en dat de algemene effect size die is toe te schrijven aan genderverschillen nauwelijks de medium range benadert. Dit betekent dat genderverschillen in het beste geval minder dan 6% van de variantie en gemiddeld minder dan 1% van de variantie in zelfgerapporteerd steungedrag kunnen verklaren. Wanneer we dus verder kijken dan statistische significantie en focussen op effect size of percentage verklaarde variantie, suggereren onze bevindingen dat de overlap in zelfgerapporteerd steungedrag van mannen en vrouwen inderdaad erg substantieel is. Met andere woorden, het gedrag van 85% van de mannen en de vrouwen is vergelijkbaar en vele geslachtsverschillen in sociale steun zijn niet groot genoeg om opgemerkt te worden in de dagelijkse communicatie. Deze observatie leidt tot onze tweede conclusie: er zijn ontegenzeggelijk mannen en vrouwen die aan het extreme eind van de curve vallen en heersende sekstereotypen betreffende sociale steun in partnerrelaties bevestigen. Bijvoorbeeld mannen die erg zakelijk zijn en hun gevoelens niet uiten en vrouwen die erg zorgend en emotioneel expressief zijn. Maar er zijn ook mannen en vrouwen die aan het andere uiterste van de curve vallen, bijvoorbeeld vrouwen die zakelijk of emotioneel gesloten zijn en mannen die gemakkelijk hun gevoelens uiten en heel erg zorgend zijn. Om het met de metafoor van John Gray te zeggen: er zijn ook mannen die van Venus komen en er zijn ook vrouwen die van Mars komen.

LESLEY L.
VERHOFSTADT,
INGE DEVOLDRE
& ANN BUYSSE

Samengevat impliceren onze onderzoeksresultaten dat de gevonden man-vrouwverschillen in sociale steun enkel tendensen zijn die niet kunnen vertaald worden in rigide stereotypen die gelden voor alle mannen en vrouwen. Onze resultaten impliceren ook dat het niet verdedigbaar is om de gepolariseerde beschrijving van hoe mannen en vrouwen elkaar steunen in hun partnerrelatie te handhaven. Onze bevindingen sluiten volledig aan bij de visie die meer en meer door relatieonderzoekers wordt verdedigd, namelijk dat mannen en vrouwen meer gelijkend dan verschillend zijn in de manier waarop ze communiceren en elkaar proberen te steunen binnen hun partnerrelatie (Burleson, 2003; Burleson & Kunkel, 2005; MacGeorge, Graves, Feng, Gillihan & Burleson, 2004).

Afrondend pleiten we voor het belang van onderzoek naar man-vrouwverschillen in sociale steun binnen partnerrelaties, willen we een genuanceerd begrip krijgen van de dynamieken van dit belangrijke domein binnen partnerrelaties. Meer algemeen is het belangrijk

te weten of en hoe mannen en vrouwen verschillen, en dat – indien er grote verschillen zijn – een differentiële benadering van mannen en vrouwen aangewezen is. Een verschillende behandeling van mannen en vrouwen is in het verleden vaak gestoeld op stereotypen, eerder dan op wetenschappelijk onderzoek (zie Canary & Dindia, 1998; Wood & Dindia, 1998). We moeten naar verklaringen van verschillen zoeken met de bedoeling om de factoren die ongelijkheid en discriminatie van mannen en vrouwen veroorzaken te kunnen beïnvloeden. Binnen ons vakgebied worden verschillen tussen mannen en vrouwen namelijk meer en meer gezien als een gevolg van sociale structuren en praktische omstandigheden die ongelijkheden in macht, kansen en ervaringen voor elke sekse creëren en normaliseren, eerder dan als louter aangeboren verschillen.

Zowel beleidsmakers als hulpverleners en onderzoekers moeten zich realiseren dat er verschillen zijn tussen mannen en vrouwen, maar dat deze zijn ingebed in een context van gelijkenissen. Een belangrijke valkuil die wij moeten vermijden, is dat een focus op verschil tussen beide seksen betrouwbare data over gelijkenissen dreigt te overstijgen (Fletcher, 2002).

Het uitvergroten van verschillen en het minimaliseren van gelijkenissen riskeert immers bij te dragen tot een onterecht dichotoom denken, versterkt een denken in stereotypen dat nadelig kan zijn voor beide seksen en voedt de discriminatie en het seksisme tussen mannen en vrouwen. Als men er bij blijft dat mannen van Mars komen en vrouwen van Venus, dan betekent het dat deze aarde voor geen van beide seksen een leefbaar thuis kan zijn (Canary & Emmers-Sommer, 1997; Verhofstadt & Buysse, 2006).

Literatuur

- Aries, E. (1996). *Men and women in interaction: Reconsidering the differences*. New York: Oxford University Press.
- Belle, D. (1982). The stress of caring: women as providers of social support. In: L. Goldberger & S. Breznitz (eds.), *Handbook of stress: Theoretical and clinical aspects* (pp. 496-505). New York: Free Press.
- Bradbury, T.N. & Karney, B.R. (2004). Understanding and altering the longitudinal course of marriage. *Journal of Marriage and the Family*, 66(4), 862-881.
- Bradbury, T.N. & Pasch, L.A. (1994). The Social Support Interaction Coding System (SSICS). *Unpublished coding manual*, University of California, Los Angeles.
- Burleson, B.R. (2003). The experience and effects of emotional support: What the study of cultural and gender differences can tell us about close relationships, emotion, and interpersonal communication. *Personal Relationships*, 10, 1-23.
- Burleson, B.R. & Kunkel, A. (2005). Revisiting the different cultures thesis: An assessment of sex differences and similarities in supportive communication. In: *Sex differences and similarities in communication: Critical essays and empirical investigations of sex and gender in interaction* (2nd ed.) (pp. 137-160). Lawrence Erlbaum Associates.

- Canary, D.J. & Dindia, K. (1998). *Sex differences and similarities in communication*. Mahwah: Erlbaum.
- Canary, D.J. & Emmers-Sommer, T.M. (1997). *Sex and gender differences in personal relationships*. New York: The Guilford Press.
- Carels, R.A. & Baucom, D.H. (1999). Support in marriage: Factors associated with on-line perceptions of support helpfulness. *Journal of Family Psychology*, 13(2), 131-144.
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences* (2nd ed.). Hillsdale: Erlbaum.
- Cohen, S., Gottlieb, B.H. & Underwood, L.G. (2000). Social relationships and health. In: S. Cohen, B.H. Gottlieb & L.G. Underwood (eds.), *Social support measurement and intervention: A guide for health and social scientists* (pp. 3-28). New York: Oxford University Press.
- Conger, R.D., Rueter, M.A. & Elder, G.H. (1999). Couple resilience to economic pressure. *Journal of Personality and Social Psychology*, 76(1), 54-71.
- Coyne, J.C. & DeLongis, A. (1986). Going beyond social support: the role of social relationships in adaptation. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 54, 454-460.
- Cutrona, C.E. (1996). *Social support in couples*. Thousand Oaks: Sage.
- Deaux, K. & Lewis, L.L. (1984). Structure of Gender Stereotypes – Interrelationships among Gender Components and Gender Label. *Journal of Personality and Social Psychology*, 46(5), 991-1004.
- Fletcher, G.J.O. (2002). *The new science of intimate relationships*. Malden, MA: Blackwell.
- Goldsmith, D.J. & Dun, S. (1997). Sex differences and similarities in the communication of social support, *Journal of Social and Personal Relationships*, 14(3), 317-337.
- Gray, J. (1992). *Men are from Mars, women are from Venus: A practical guide for improving communication and getting what you want in your relationship*. New York: Harper Collins.
- MacGeorge, E.L., Graves, A.R., Feng, B. & Gillihan, S.J. (2004). The myth of gender cultures: Similarities outweigh differences in men's and women's provision of and responses to supportive communication. *Sex Roles*, 50(3/4), 143-175.
- Neff, L.A. & Karney B.R. (2005). Gender differences in social support: A question of skill or responsiveness? *Journal of Personality and Social Psychology*, 88(1), 79-90.
- Pasch, L.A. & Bradbury, T.N. (1998). Social support, conflict, and the development of marital dysfunction. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 66(2), 219-230.
- Pasch, L.A., Bradbury, T.N. & Davila, J. (1997). Gender, negative affectivity, and observed social support behavior in marital interaction. *Personal Relationships*, 4(4), 361-378.
- Pierce, G.R., Sarason, I.G. & Sarason, B.R. (1991). General and relationship-based perceptions of social support: Are two constructs better than one? *Journal of Personality and Social Psychology*, 61(6), 1028-1039.
- Reis, H.T. & Collins, N. (2000). Measuring relationship properties and interactions relevant to social support. In: S. Cohen, L.G. Underwood & B.H. Gottlieb (eds.), *Social support measurement and intervention: A guide for health and social scientists* (pp. 136-194). New York: Oxford University Press.
- Schwartz, N., Groves, R.M. & Schuman, H. (1998). Survey methods. In: D.T. Gilbert, S. Fiske & G. Lindzey (eds.), *The handbook of social psychology*, 4th ed., vol. 2 (pp. 143-179). Boston, McGraw-Hill.

LESLEY L.
VERHOFSTADT,
INGE DEVOLDRE
& ANN BUYSSE

- Steil, J.M. (2000). Contemporary marriage: Still an unequal partnership. In: C. Hendrick & S.S. Hendrick (eds.), *Close relationships: A sourcebook* (pp. 124-136). Thousand Oaks: Sage.
- Tannen, D. (1990). *You just don't understand: Men and women in conversation*. New York: Ballentine Books.
- Thoits, P.A. (1991). Gender differences in coping with emotional distress. In: J. Eckenrode (ed.), *The social context of coping* (pp. 107-138). New York: Plenum Press.
- Verhofstadt, L.L. (2005). Conflict and social support: An interactional analysis within couples. *Unpublished doctoral dissertation*. Gent University.
- Verhofstadt, L.L. & Buysse, A. (2006). Mannen en vrouwen in interactie: Een kijk op gelijkenissen en verschillen vanuit relatieonderzoek. *Verslagen van het Centrum voor Genderstudies*.
- Verhofstadt, L.L., Buysse, A., De Clercq, A. & Goodwin, R. (2005). Emotional arousal and negative affect in marital conflict: The influence of gender, conflict structure, and demand-withdrawal. *European Journal of Social Psychology*, 35, 449-467.
- Verhofstadt, L.L., Buysse, A. & De Mol, J. (2005). Emoties tijdens partnerconflict: Onderzoek naar de rol van demand-withdrawal. *Systeemtheoretisch Bulletin*, 23(1), 30-50.
- Verhofstadt, L.L., Buysse, A., Ickes, W., De Clercq, A. & Peene, O.J. (2005). Conflict and support interactions in marriage: An analysis of couples' interactive behavior and on-line cognition. *Personal Relationships*, 12(1), 23-42.
- Verhofstadt, L.L., Buysse, A., Ickes, W. & De Corte, K. (2006). Social support in couples: An examination of gender differences using self-report and observational methodologies. *Manuscript accepted for publication in Sex Roles pending minor revisions*.
- Verhofstadt, L.L., Buysse, A. & Rosseel, Y. (2006). Conflict and Support in Close Relationships: An Investigation of Couples' Behavioral Profiles. *Manuscript submitted for publication*.
- Verhofstadt, L.L., Buysse, A., Rosseel, Y. & Peene, O.J. (2006). Confirming the three-factor structure of the Quality of Relationships Inventory within couples. *Psychological Assessment*, 18(1), 15-21.
- Wills, T.A. & Shinar, O. (2000). Measuring perceived and received social support. In: S. Cohen, L.G. Underwood & B.H. Gottlieb (eds.), *Social support measurement and intervention: A guide for health and social scientists* (pp. 86-135). New York: Oxford University Press.
- Wood, J.T. & Dindia, K. (1998). What's the difference? A dialogue about differences and similarities between women and men. In: D.J. Canary & K. Dindia (eds.), *Sex differences and similarities in communication* (pp. 19-39). Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates.
- Xu, Y. & Burleson, B.R. (2001). Effects of sex, culture and support type on perceptions of spousal social support: An assessment of the « *Support gap* » hypothesis in early marriage. *Human Communication Research*, 27(4), 535-566.